

ISSN: 1307-2552

100
TÜRK CUMHURİYETİNİN YÜZÜNCÜ YILI

18
yıl

Anadolu İZLENİMLERİ

Yıl: 18 Sayı: 187 - Kasım 2024

Türk Tarımının Dergisi

Fiyatı: 250 TL

**Çiftçide
Yüksek Maliyet,
Düşük Destek!**

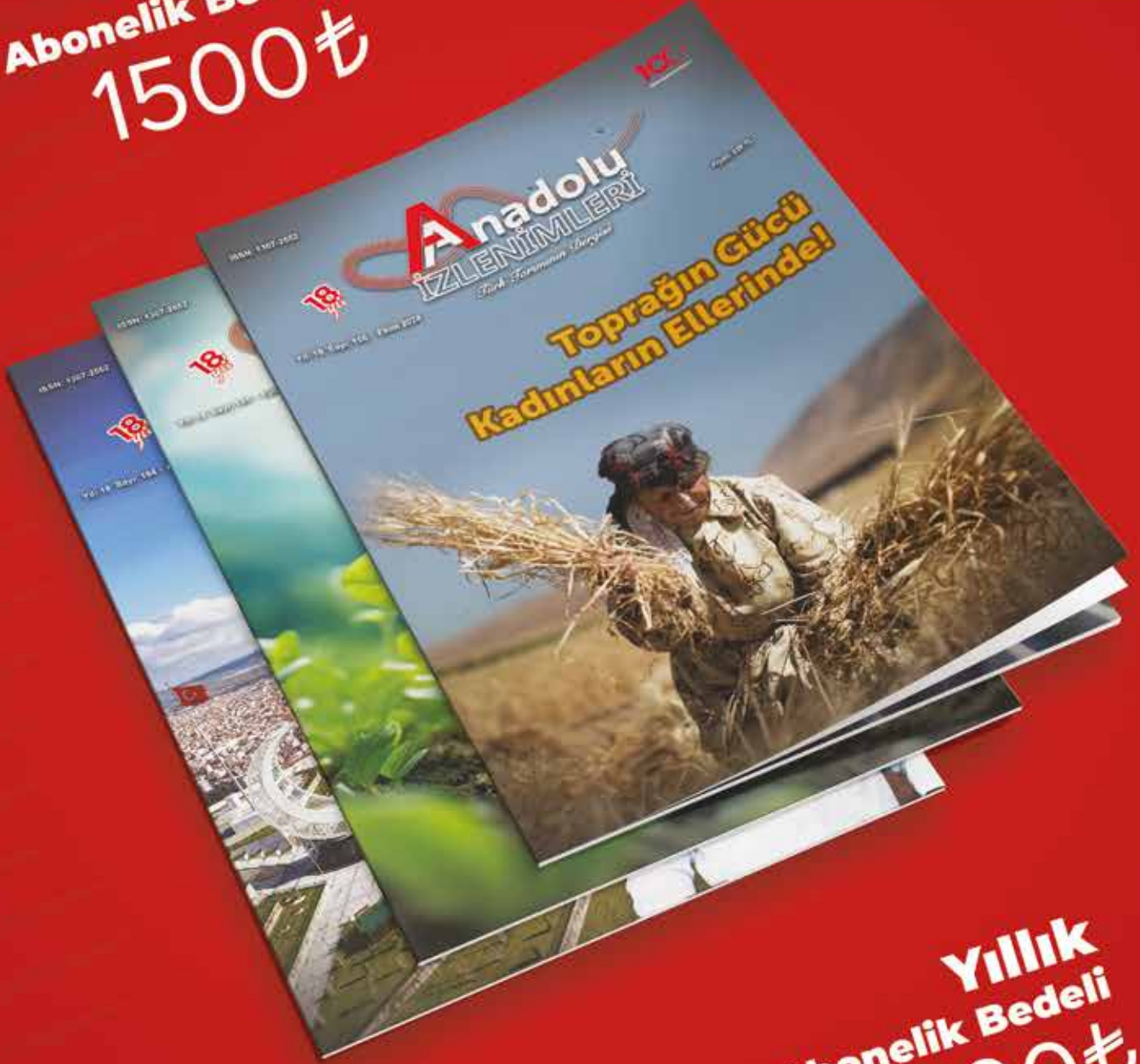

Bağışıklığınızı g¼clendirmek için
herg¼n S¼T İÇİN.

Anadolu
İZLENİMLERİ

6 Aylık
Abonelik Bedeli
1500₺

Yıllık
Abonelik Bedeli
3000₺

www.anadoluizlenimleri.com

Türk Tarımının Habercisi

**İmtiyaz Sahibi
ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Genel Yayın Yönetmeni
Muhammet OLUKLU

Hukuk Danışmanları
Av. Mustafa Ufuk GÜMÜŞ
Av. Faruk DURAN

Haber Merkezi
FeYZanur KAYA

Muhasebe
Adem SABAN

Mizanpaj
Mehmet SARIGÜL

Temsilcilikler
Marmara Temsilcisi
Ali BAYRAM

İzmir Temsilcisi
Muzaffer AĞAR

Sivas Bölge Temsilcisi
Cem ŞAHİN

Banka Hesap Numaraları
Türkiye İş Bankası
Ankara Şubesi
TR7700 0640 0000 1420 0594 8485

Ziraat Bankası
Heykel Şubesi
TR8900 0100 1233 4765 6716 5002
Posta Çeki
Muhammet OLUKLU - 5758587

Yönetim Yeri
Konur Sokak No: 31/6 Bakanlıklar/ANKARA
Tel: 0 312 418 84 66 • Faks: 0 312 418 84 69
www.anadoluiizenimleri.com
info@anadoluiizenimleri.com

Baskı
MİM İÇ DIŞ MEKAN BASKI SİST.
REKL. MATBAACILIK TİC.LTD. ŞTİ
Zübeyde Hanım Mahallesi, Sebzebahçeleri cad.
No:103/8
Altındağ/ANKARA

Dergide yayınlanan yazılardaki görüş ve düşünceler yazarına/yazarların düşüncelerini kapsamaktadır. Reklamların sorumluluğu reklam veren firmaya ait olup, dergimiz hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Bu dergide bazı içerikler Freepik.com varlıklar kullanılarak tasarlanmıştır.

Anadolu İzlenimleri Dergisi Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ahmet ÇOLAK

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü

Prof. Dr. Ruhsar YANMAZ

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü

Prof. Dr. Sonay SÖZÜDOĞRU

Ankara Üniv. Ziraat Fakültesi Toprak Bitkileri ve Bitki Besleme Bölümü

Prof. Dr. Hakan ULUKAN

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü

Doç. Dr. Özer ELİBÜYÜK

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü

Prof. Dr. Gürsel DELLAL

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü

Prof. Dr. Fatih CEDDEN

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü

Yard. Doç. Dr. Süleyman BEKCAN

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümü

Prof. Dr. Ali İhsan ACAR

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü

Prof. Dr. Ramazan ÖZTÜRK

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü

Yard. Doç. Dr. Ufuk TÜRKER

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü

Zir. Yük. Müh. Esin ÖZKAN

Ankara Ziraat Tarım ve Teknolojileri Yatırımları A.Ş.

Kuş Gribi:
Tehlikeleri ve
Alınması Gereken
Önlemler Nelerdir?

10

Verimli Topraklar
Zor Koşullar:
Türkiye Tarımına Bakış! **22**

13 Çiftçide Yüksek Maliyet,
Düşük Destek!

N'olacak
Bu Hayvancılığın Hali! **18**

Yerel Irkların Korunması
ve Yerli Hayvancılığın
Ekonomik Önemi **24**

- 4 Tarımda Destek Var mı Yok mu?
2025 Bütçesinin Söyleyemedikleri
- 5 Çiftliklerde Güneş ve Rüzgar Enerjisi Dönemi!
- 6 Tarım Bakanlığının El Sanatları Faaliyetlerinin
Kültürel Mirasın Yaşatılmasına Etkisi
- 10 Kuş Gribi: Tehlikeleri ve
Alınması Gereken Önlemler Nelerdir?
- 12 Ne Ekersen Onu Biçersin!
- 13 Çiftçide Yüksek Maliyet, Düşük Destek!

- 16 Genetik Olarak Güçlendirilmiş Süper Bitkiler!
- 18 N'olacak Bu Hayvancılığın Hali!
- 22 Verimli Topraklar Zor Koşullar:
Türkiye Tarımına Bakış!
- 24 Yerel Irkların Korunması ve
Yerli Hayvancılığın Ekonomik Önemi
- 26 Kasım Ayının Şifa Deposu Nar!
- 28 Doğal ve Katkısız Et ve Süt Ürünlerine
İlgi Artıyor!

Muhammet OLUKLU

Anadolu İzlenimleri Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni
muhammetoluklu@gmail.com

Tarımda Destek Var mı Yok mu? 2025 Bütçesinin Söyleyemedikleri

2025 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi, kâğıt üstünde yüksek görünse de, çiftçilerin gerçek ihtiyaçlarına yanıt vermekten çok uzak. 438 milyar TL'lik bakanlık bütçesinin yalnızca 135 milyar TL'si tarımsal desteklere ayrılmış. Bu miktar ilk bakışta bir artış gibi görünebilir, ancak girdi maliyetlerinin hızla yükseldiği, mazot fiyatlarının üç yılda altı kat arttığı bir ortamda çiftçilerin gözünde "destek" anlamına gelmiyor.

Tarımsal destek miktarı kanunun gerektirdiği GSYH'nin yüzde 1'ine denk gelmiyor. Yasa gereği verilmesi gereken 615 milyar TL, 135 milyar TL'ye indirgenmiş durumda. Bu miktar, üreticiyi ayakta tutmak bir yana, yıllardır tarımdan uzaklaşan yüz binlerce çiftçiyi geri kazanmaya yetmiyor.

Sunumda uzun uzun başarı hikâyeleri anlatılıyor: Orman varlığı genişletildi, fidan

dikildi, yangınlara daha hızlı müdahale ediliyor. Bu çalışmalar önemli, ancak tarımsal üretimde ciddi bir strateji değişikliğine gitmezsek ülke olarak temel gıda ihtiyaçlarımızı karşılayamaz duruma geleceğiz. Destekler yerinde sayarken çiftçilerin borç yükü katlanıyor, mazot, gübre ve ilaç fiyatları çiftçinin belini büküyor. Öyle ki, ithalata bağımlı hale geldiğimiz bu dönemde, tarımı desteklemek değil ithalatın önünü açmak öncelik olmuş gibi görünüyor.

Bir yandan tarımda kendi kendine yetme politikaları konuşulurken, diğer yandan yerel üretim gücünün daraldığı göz ardı ediliyor. Türkiye tarımında sürdürülebilirliği sağlamak için daha fazla teşvik ve uzun vadeli politikalar şart. Her yıl on

binlerce ziraat, gıda, veteriner hekim gibi uzman mezun olurken, bu potansiyeli kullanmak yerine gençler işsiz bırakılıyor. Oysa bilgiye, uzmanlığa dayalı bir tarım politikası, tarımsal üretimde kaliteyi artırabilir.

2025 yılı bütçesiyle birlikte güçlü bir tarım ve bağımsız bir Türkiye iddiasını sürdürmek istiyorsak, bu destekler yeniden gözden geçirilmeli. Üreticinin yalnız bırakılmadığı, sürdürülebilir bir tarım stratejisiyle, gıda güvenliğimiz garanti altına alınabilir. Yeterli ve etkili destek, güçlü tarım, güçlü Türkiye anlamına gelir. Bugün alınmayan önlemler, yarın çözümü zor bir gıda krizine yol açabilir. Tarım sektörünü sadece rakamlarla değil, çiftçinin sesiyle de duymamız gerekiyor.

Çiftliklerde Güneş ve Rüzgar Enerjisi Dönemi!

Günümüzde enerji maliyetlerinin yükselmesi ve iklim değişikliğinin etkilerinin hissedilmesiyle birlikte, tarım sektörü daha sürdürülebilir enerji çözümleri arayışında. Geleneksel fosil yakıtlara bağımlı kalmak, sadece maliyetleri artırmakla kalmıyor; aynı zamanda karbon emisyonlarını yükselterek çevreye zarar veriyor.

Çiftçiler, bu nedenle, yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneliyor. Güneş ve rüzgar enerjisi, tarımsal üretimi daha sürdürülebilir ve verimli hale getirirken, enerji tasarrufu sağlayan yenilikçi bir çözüm sunuyor.

Güneş Enerjisi ile Verimlilik Artışı

Güneş enerjisi, tarım alanında çok sayıda uygulama ile öne çıkıyor. Güneş panelleri sayesinde çiftliklerde elektrik üretimi yapılarak enerji bağımsızlığı sağlanabiliyor. Bu paneller, tarım makinelerinin ve sulama sistemlerinin enerji ihtiyacını karşılayarak özellikle yaz aylarında yüksek enerji tüketiminin yol açtığı maliyetleri azaltıyor. Ayrıca, sera alanlarında güneş enerjisiyle aydınlatma ve ısıtma yapılması, mevsimsel bağımlılığı azaltarak dört mevsim üretim yapılmasına olanak tanıyor. Örneğin, Akdeniz Bölgesi'nde kurulan güneş enerjili seralar, sebze ve meyve üretiminde verimliliği artırarak çiftçiye ekonomik avantaj sunuyor.

Rüzgar Enerjisinin Çiftliklerdeki Etkisi

Rüzgar enerjisi, özellikle geniş ve açık arazilerde bulunan çiftlikler için uygun bir alternatif olarak öne çıkıyor. Çiftlik sınırlarına yerleştirilen rüzgar türbinleri, üretim alanlarının ihtiyaç duyduğu elektriği sağlayarak enerji maliyetlerini önemli ölçüde düşürüyor. Özellikle, enerji ihtiyacının yüksek olduğu büyük baş hayvan çiftlikleri ve sulama tesislerinde, rüzgar enerjisi önemli bir maliyet avantajı sunuyor. Bunun yanı sıra, rüzgar

enerjisi kullanımı çiftçilerin karbon ayak izini azaltarak daha çevreci bir üretim modeli benimsemelerine yardımcı oluyor.

Enerji Verimliliği ve Çiftçiler için Ekonomik Kazanç

Güneş ve rüzgar enerjisinin tarımda kullanımı, yalnızca çevresel bir adım değil, aynı zamanda ekonomik bir yatırım olarak da değerlendiriliyor. Bu sistemlerin başlangıç maliyetleri, devlet destekleri ve teşviklerle çiftçilerin erişebileceği seviyelere çekilebiliyor. Yenilenebilir enerji sistemlerine geçiş yapan çiftlikler, birkaç yıl içinde bu yatırımın geri dönüşünü alarak üretim maliyetlerini azaltabiliyor. Ayrıca, fazla enerjiyi yerel elekt-

rik şebekesine satarak ek gelir kaynağı da elde edebiliyorlar.

Çiftliklerde Yeşil Enerji Kullanımı Artmalı

Gelecekte artan enerji talebi ve iklim değişikliğinin yarattığı riskler, tarımda yenilenebilir enerjiye geçişi kaçınılmaz kılıyor. Türkiye, özellikle güneş enerjisi potansiyeli yüksek olan bir ülke olarak, çiftliklerin sürdürülebilir enerjiye geçişi için büyük bir avantaja sahip. Güneş ve rüzgar enerjisi gibi temiz enerji kaynaklarının çiftliklerde kullanımının yaygınlaştırılması, hem çiftçilerin enerji maliyetlerini düşürecek hem de tarımda daha çevre dostu bir üretim modelini mümkün kılacak.

Tarım Bakanlığının El Sanatları Faaliyetlerinin Kültürel Mirasın Yaşatılmasına Etkisi

Mehmet TAŞAN

Ziraat Yüksek Mühendisi / Emekli Genel Müdür

Türk el sanatlarının tarihi Ortaasya'ya kadar uzanmaktadır. Yapılan el sanatları ürünlerinde hayat biçimi olan göçebe hayatının özellikleri, tarihi kalınlardan anlaşılmaktadır. İşlemeler ve motifler o dönemde kullanılan çadır, kilim, halı, eyer takımları, elbiseler gibi ürünlere uygulanmıştır. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya gelen Türkler bu zengin sanat ve uygarlık kültürlerini de beraberinde getirmişlerdir.

Geleneksel Türk el sanatları özünü ve ruhunu geçmişten alan, Türk halkının toplumsal duyguları ve sınıfsal beğenileri aracılığı ile kültürel zenginliklerini yansıtan değerlerdir. Türklerin Anadolu'ya 1071 yılında gelişi ile birlikte yeni bir hal alan Türk El Sanatları, Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerini birleştirerek zengin bir sentez oluşturmuştur. Günümüz geleneksel Türk El Sanatlarını; kumaş dokumacılığı, halı ve kilimcilik, yazmacılık, çinçilik, altın ve gümüş işleri, işlemecilik, deri işçiliği, çömlekçilik, oya yapımı, müzik aletleri yapımı, bakırcılık, taş işçiliği, sepet örücülüğü, keçe yapımı, semercilik, ahşap ve ağaç işçiliği, arabacılık olarak sayılmaktadır.

Günümüzde geleneksel Türk El Sanatlarının pek çok dalı teknolojinin hızla gelişmesi, değişen hayat şartları ve değer yargıları gibi nedenlerle eski önemini yitirmiştir. Bazı el sanatlarının ise kendi doğal özelliğinden uzaklaşarak, yeni üretim biçimleri ile farklı kullanım alanlarına yönelik üretimleri söz konudur. Aynı zamanda el sanatı ustalarının sayılarının gittikçe azalması ve bazı geleneksel mesleklerin ve becerilerin yok olması el sanatlarının geleceğini olumsuz yönde etkilemektedir. Bugün sadece el sanatıyla geçimini sağlayan ustaların çoğu yaşlı, düşük eğitilmiş ve iş değiştiremeyecek konumdadır. Bunların yanında yoğun bir el sanatı sevgisi taşıyan ve zorluklarına rağmen geçimini bu işle sağlayanlar bulunduğu gibi,

geçim kaygısı olmayan yüksek gelirli kişilerin de zevk amacıyla ve kültürel etkinlik olarak el sanatıyla ilgilendikleri görülmektedir. Bazı el sanatçılarının ise Türk kültürünü yaşatma ödünü herhangi bir resmi talep olmadan kendiliğinden benimsedikleri ve bu doğrultuda ulusal ve kültürel etkinlik olarak el sanatıyla ilgilendikleri görülmektedir.

El sanatları günümüzde bulunduğu bölgenin tanıtımına ve turizm potansiyeline istihdam sağlayarak ekonomik kalkınmasına önemli katkılarda bulunduğu bir gerçektir. Turistik alışverişte satın alınan bir ürün turist için eşsiz bir deneyim olmakla birlikte, ülkeye yeni turistleri çekmenin de yolunu açmaktadır. El sanatları bu sayede buldukları yere turistlerle

rin gelmesini sağladığı gibi, işgücü niteliğinin artmasına yol açarak istihdama katkı sağlamaktadır. Böylece yöre halkına iş imkânı sağlayarak, kırsal bölgelerden kentlere olan yoğun göçü yavaşlatır.

5488 Sayılı Tarım Kanunu'nun "Kırsal kalkınma" başlıklı 15. maddesi; «Bakanlık, kırsal alanlarda tarım ve tarım dışı istihdamın geliştirilmesi, gelirlerin artırılması ve farklılaştırılması, kadın ve genç nüfusun eğitim ve girişimcilik düzeyinin yükseltilmesine yönelik tedbirleri alır. Kırsal kalkınma program, proje ve faaliyetlerine ilişkin düzenlemeleri yapar ve kamu kuruluşları arasında koordinas-

yonu sağlar, proje ve faaliyetlerinde; katılımçılık, tabandan yukarı yaklaşım, yerel kapasitenin geliştirilmesi ve kurumsallaşması temel ilkelerdir.» şeklindedir.

1965 Yılından beri yürütülen El Sanatları faaliyetleri, Tarım ve Or-

man Bakanlığının 2011 yılındaki re-organizasyonu ile Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü'nün (TEDGEM) kapatılmasından sonra Eğitim ve Yayın Daire Başkanlığına devredilmiş, halen Bilecik, Düzce, Elazığ, Kastamonu, Mersin/Silifke ve Sivas El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlüklerinde belirlenen tarım politikaları çerçevesinde, kırsal alanda istihdama yönelik, meslek ve alt meslek kazandırma amacıyla kırsal alanda yaşayan kadın, erkek ve gençler için kurslar düzenlenerek çeşitli el sanatları ürünleri üretilmektedir. El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlükleri, gençlere, Halk Eğitim Merkezlerinden farklı

olarak kırsalda yaşayan dezavantajlı gruba, geniş kapsamlı el sanatları (ahşap, taş işleme, ev tekstili, gümüş işleme takı yapımı, mobilya, restorasyon, dokuma, çini işleme, iğne oyası, dokuma) atölyelerinde Milli Eğitim Bakanlığı modül programı çerçevesinde usta öğreticiler aracılığı ile meslek edindirme kurs faaliyetleri yürütülmektedir. Yapılan kurslar sonucunda Milli Eğitim Bakanlığı onaylı kurs sertifikası verilmektedir

Günümüzde var olan kültürel mi-

ras, tarihsel süreç içinde toplumlar tarafından seçilerek geliştirilen, kabul edilen, toplumsal kimlik ve ait olma duygusuyla korunan geçmiş ve günümüz arasındaki değerler bütünüdür. Kültürel mirasın yaşatılması geçmiş, şimdi ve geleceğe yönelik toplumsal fikir birliğinin gelecekteki gidişatına yön verir. Tarım ve Orman Bakanlığı Eğitim ve Yayın Daire Başkanlığına bağlı El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlükleri 15-65 yaş aralığındaki vatandaşlara mesleki eğitim kurslarında eğitim vererek, kırsal alanda

yaşayan dezavantajlı gruplara, kırsal alanda yaşayan çiftçi çocuklarına ve gençlere el sanatlarını öğretmek onları meslek ve sanat sahibi yapma hedefi ile faaliyetlerini yürütmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda modern çağa geçişte unutulmaya yüz tutmuş yöresel Türk kültürünün unutulmamasında, Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici şekilde eğitim faaliyetleri yapma, geleneksel kültür değerlerimizi modern çağa taşıma konusunda köprü görevinde el sanatları eğitim merkezi müdürlüklerinin rolü büyüktür.

Kursiyerlere modern alet, teçhizat ve tezgâhlar ile donanımlı atölyelerde eğitim vererek kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkı sağlamıştır. Kurs programlarının uygulayıcı usta öğreticileri bir araya getirerek yerinde pratik deneyimin kazanıldığı nitelikli personel yetiştirme hedefi önem arz etmektedir. Eğitim Merkezi Müdürlüklerinde otantik ve geleneksel el sanatları ürünlerinin aslına uygun olarak eğitimi, tamiri ve bakı-

mının yapılabilmesi dikkat çeken bir yaklaşımdır. Bu bağlamda yeni nesil zanaatkarların yetiştirilmesi ve Bakanlığın verdiği kırsal yatırım program destekleri aracılığıyla girişimciliğin desteklenmesi bütünselliğinde ekonomi ile kültürü birbirine bağlayan ve nitelikli iş gücü ile ülke ekonomisinde uzman yeteneklerin giderek artması el sanatları eğitim merkezi müdürlüklerinin misyonunu ortaya koymaktadır.

El Sanatları alanında yeteneği olan gençlerin profesyonel anlamda el sanatları eğitimi alması ile kendi atölyelerini kurarak kendi iş yerinde istihdam kazanması ve kültürel mirasın yerel ve ulusal aktarıcı konumunda olmaları eğitim merkezi müdürlüklerinin önemli ve vazgeçilmez eğitim kurumları olduğunu göstermektedir. Kırsal kesimde yaşayan çocuklarımıza, gençlerimize ve kadınlarımıza el sanatları eğitimi vererek; doğdukları yerde doymaları ve ülke ekonomisine katkı sağlamaları, çiftçi çocuklarının tüketici konumundan üretici konumuna gelmeleri ve aldıkları bu eğitimle toplumsal hayata hazırlanarak göçün önlenmesi ve üretime devam etmeye çalışan geleneksel üreticileri desteklemek amaçlanmaktadır. Halk kültürünün bir ögesi olan el sanatları, kültür değerlerin yaşatılması ve korunmasında rol üstlenmekte, toplumların yaşayışları, inançları ve ekonomik imkânlar özgün, otantik ve yöresel özelliklerinin zenginliğidir. Geleneksel el sanatları bir ülkenin, bir topluluğun kültürünü yansıtan milli değerleridir. Aynı zamanda bir kültürün kimliğidir. Unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarına, kültürel değerlerimize sahip çıkmak zorundayız.

Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı olarak faaliyet yürüten El Sanatları Eğitim Merkezlerinde mütevazı bütçelerle son yirmi yılda 14.882 kadın, 3.490 erkek kursiyer olmak üzere toplamda 18.372 kişi sertifikalandırılarak el sanatlarını yaşatılması ve istihdam açığının da kapatılmasına çok ciddi katkı sağlamışlardır.

Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde eğitim veren El Sanatları Müdürlüklerine daha fazla kaynak aktararak kaybolmaya yüz tutmuş kültür mirasımız olan el sanatlarında daha fazla üretim yapılması, daha geniş kitlelere yaygınlaştırılması, özellikle kırsal kesimde gelir düzeyinin artırılması, genç nüfusun tarımda kalmasına katkı sağlanması ve istihdamın artırılması açısından önemlidir.

Tarım ve Orman Bakanlığının öncülüğünde Ülkemizdeki el sanatları üreticilerinin geçmiş yıllarda olduğu gibi El Sanatları Kooperatifleri bünyesinde örgütlenecek toplu ticaret

yapmaları şarttır. Konu ile ilgili olarak öncelikle iç ve dış pazardaki arz miktarının tespit edilerek, üreticiye hammadde tedarikinin ve finansmanın sağlanması gerekir. Ülkemizde halen el sanatları ürünleri için yeterli ihracat planı oluşturulamamıştır.

Kendi sorunlarımızı başkalarının yönetim ve politika anlayışı ile çözmemiz mümkün değildir. Ülkemizin Kalkınma Planlarında el sanatlarına daha fazla yer ve imkân sağlamalıyız. Kısacası üretim yapan birey ve işletmeler yatırım ve pazarlama aşamasında desteklenmeden istikrarlı bir sonuç alınması imkânsızdır. Bu sebeple kültür ürünlerinin ihracat ürünlerine dönüşmesi, daha geniş kitlelere yayılması ve nesilden nesile aktarılması bizim temel politikamız olmalıdır.

Saygılarımla...

Haber: Feyzanur Kaya

Kuş Gribi: Tehlikeleri ve Alınması Gereken Önlemler Nelerdir?

Kuş Gribi Nedir?

Kuş gribi, kanatlı hayvanlarda sık görülen, insanlara bulaşabilme potansiyeli olan ve ciddi sağlık sorunlarına yol açabilen bir virüs türüdür. “Avian influenza” olarak da bilinen bu hastalık, özellikle H5N1

ve H7N9 gibi yüksek patojenik virüs alt tipleri ile insanlara bulaştığında tehlikeli hale gelir. Çoğu durumda kuş gribi doğrudan kuşlar arasında yayılır; ancak enfekte olmuş bir hayvan ya da yüzeyle temas halinde olan insanlara da bulaşabilir.

Kuş Gribinin Belirtileri

Kuş gribi, insanlarda grip benzeri ancak daha ağır belirtilere neden olabilir. Bu belirtiler şunlardır:

- Yüksek ateş ve titreme
- Şiddetli kas ağrıları
- Boğaz ağrısı
- Öksürük ve nefes darlığı
- Gözlerde kızarıklık, sulanma
- Karın ağrısı, bulantı ve ishal gibi sindirim sistemi sorunları

Bu belirtiler, virüsün alt türüne ve kişinin sağlık durumuna bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Erken müdahale edilmezse, kuş gribi zatürre, solunum yetmezliği ve hatta ölüm gibi ciddi komplikasyonlara yol açabilir.

Kuş Gribi Nasıl Bulaşır?

Kuş gribi genellikle doğrudan veya dolaylı temas yoluyla bulaşır. En yaygın bulaşma yolları şunlardır:

- Enfekte kuşlarla doğrudan temas
- Enfekte hayvanların dışkı, tüy veya salgıları ile temas
- İyi pişirilmemiş veya çiğ kanatlı hayvan ürünlerinin tüketimi
- Kirlenmiş su kaynakları veya yüzeyler

Virüs, genellikle doğada yabani kuşlar aracılığıyla taşınır. Çiftliklerde veya pazarlarda çalışan kişiler, enfekte hayvanlarla daha sık temas halinde oldukları için daha yüksek risk altındadır.

Kuş Gribine Karşı Alınması Gereken Önlemler

Kişisel Hijyen: Eller sık sık sabunla yıkanmalı, özellikle kuşlarla veya kuş ürünleriyle temas eden kişiler hijyene daha fazla dikkat etmelidir.

Koruyucu Ekipman Kullanımı: Riskli bölgelerde çalışan kişiler maske, eldiven ve koruyucu giysiler giymelidir. Bu tür önlemler, virüsün doğrudan temas yoluyla bulaşmasını önleyebilir.

Kanatlı Hayvan Ürünlerinin İyi Pişirilmesi: Kuş gribi virüsü, 70°C'nin üzerindeki sıcaklıklarda ölür. Bu nedenle, kanatlı hayvan ürünleri tamamen pişirilmeli ve çiğ tüketilmemelidir.

Enfekte Kuşlardan Uzak Durulması: Özellikle vahşi doğada ölü veya hasta kuşlarla temas edilmemeli ve bu tür durumlar yetkililere bildirilmelidir.

Hayvan Sağlığı Kontrolleri: Çiftliklerde düzenli sağlık taramaları yapılmalı, enfekte hayvanlar hızlıca izole edilmeli ve gerekirse imha edilmelidir.

Aşı ve İlaç Kullanımı: Kuş gribine karşı bazı antiviral ilaçlar ve aşilar geliştirilmiştir. Riskli bölgelerdeki kişiler, doktor kontrolünde antiviral koruma sağlayabilirler.

Seyahat Uyarıları: Kuş gribi salgınının yaşandığı bölgelere zorunlu olmayan seyahatlerden kaçınılmalıdır. Salgın bölgelerine seyahat etmek durumunda olan kişiler ise yerel sağlık önlemlerine uymalıdır.

Kuş Gribine Karşı Toplum Düzeyinde Alınabilecek Önlemler

Kuş gribi gibi salgınların toplum içinde yayılmasını engellemek için

toplumsal önlemler almak önemlidir. Bu önlemler şunları içerebilir:

•Eğitim ve Bilinçlendirme Kampanyaları: Toplum kuş gribi hakkında bilgilendirmek ve önleyici sağlık davranışlarını teşvik etmek, virüsün yayılma riskini azaltır.

•Yabani Hayvan İzleme Sistemleri: Kuş gribi virüsünü taşıyan yabani kuşların göç yollarını izlemek, olası salgınların önceden tespit edilmesini sağlar.

•Uluslararası İşbirliği: Kuş gribi, küresel bir tehdit olduğundan ülkeler arasında işbirliği ve bilgi paylaşımı önemlidir.

Kuş gribi, insan sağlığını ve küresel hayvancılığı tehdit eden ciddi bir hastalıktır. Hem bireysel sağlık bilgisi önlemleri hem de toplumsal düzeyde alınacak önlemlerle kuş gribinin yayılması ve insanlara bulaşması önlenabilir. Bu önlemler, yalnızca bireyleri değil, toplumun genel sağlığını korumak açısından da önemlidir.

Kaynak;

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)

Centers for Disease Control and Prevention (CDC)

Assiye YILDIRIM
Tarım Yazarı

Ne Ekersen Onu Biçersin!

Tarım hayati bir sektör. Bunu hepimiz biliyoruz! Tarımın stratejik önemi ise ülkeler için beka meselesi. İklim değişikliğinin ağır sonuçları, savaşlar ve artan girdi maliyetleri gibi temel sorunlar gıda güvenliğini önümüzdeki tüm meselelerden çok daha önemli kılmakta!

Bazı konuların sık sık tekrar edilmesi farkındalığı artırmak adına son derece önemliken, altını doldurmadan hatta içi boş sadece tekrar edilen söylemler ise maalesef meselenin önemini azaltıyor. Ülkemiz açısından baktığımızda birçok toplumsal husus gibi tarım ve gıda meselesi de böyle bir girdabın içine düştü. Tarım adına karar verenlerin yaklaşımları, söylemleri maalesef meselenin içini boşaltmaktan, basitleştirmekten öteye gitmiyor!

Bir sorunu çözmek için önce sorun ne olduğunu tüm gerçekliği ile perdelemeyen ortaya koymanız gerekir. Ardından bunu yaratan tüm sebepleri, gerçek verilerle belirleyip, önem derecesine göre sıralamalısınız. Kalıcı bir çözüm için bütün sebepleri öncelik sırasına göre, kalıcı bir şekilde ortadan kaldıracak politikalar uygulayıp somut adımlar atmalısınız! Tabii bunları yapabilmemiz için liya-

kat, gerçekçilik ve tutarlılık son derece önemli.

Tarım sektörümüzün en önemli meselesi maalesef son üç özelliğin olmadığı bir bakış açısı ile yönetilmeye çalışılması, dolayısıyla geri kalan tüm faktörler anlamını yitiriyor!

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu'nda yaptığı 2025 yılı bütçe sunuş konuşmasında 2025-2027 yılları arasında hayvan varlığını artırarak et ithalatını sona erdirmeyi hedeflediklerini açıkladı. Sayın Bakan sadece iki ay önce, eylül ayında katıldığı bir TV programında; "Et üretimi için %95 oranında kendimize yeterliyiz, ithalat sadece ve sadece yönetmelik için" demişti!

Eylül ayından kasım ayına ne değişti? Konu toplam et tüketimimizin %5'ni ithal etmekse lütfen merak buyurmayın, neticede küresel ekono-

minin içinde o kadar alışverişimiz de olsun! Regülasyon meselesi ise en başından bu yana et ithalatının kılıfı ve o kılıf çoktan param parça oldu! Zira bu gerekçe işe yarasaydı devlet "ucuz et" satmak için market açmazdı!

Böyle bir yaklaşım ile tarımın "yönetilmesi" bana kalırsa geri kalan tüm zorluklardan daha zorlayıcı!

Aynı konuşmada Sayın Yumaklı, 2025 yılında bağlı kuruluşlarıyla birlikte 178 milyar lira yatırım yapmayı, tarımsal destek miktarını 135 milyar liraya çıkarmayı planladıklarını belirtti. Yumaklı, "Bütçemiz bir önceki yıla göre yüzde 55 artışla 438 milyar TL olacak," diyor.

Bütçede tarıma ayrılan payı ve tarım adına karar verenlerin tutumunu dikkate aldığımızda esasında söz söylemeye de gerek yok! Sebebini, sonucunu, söylediklerimizi, söylemediklerimizi tarıma dair her şeyi özetleyen en güzel söz; ne ekersen onu biçersin!

Çiftçide Yüksek Maliyet, Düşük Destek!

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda bakanlığın 2025 yılı bütçesine dair kapsamlı bir sunum gerçekleştirdi. 438 milyar TL olarak belirlenen bu bütçede, tarıma ayrılan payın 135 milyar TL olması ise sektördeki büyük bir tartışmayı yeniden alevlendirdi.

Sunumda bakanlığın önceki yıllarda yaptığı çalışmalara da değinilirken, orman alanlarının genişletilmesi, yangınlarla mücadele kapasitesinin arttırılması, tarımsal üretimde verimliliğin yükseltilmesi gibi başarı örnekleri sıralandı. Ancak sunumun detaylarına baktığımızda, özellikle çiftçilere verilen desteklerin sınırlılığı ve

mevcut ekonomik şartlarda yetersiz kalışı, tarım sektörünün geleceğine dair büyük bir endişe kaynağı olmaya devam ediyor.

Bakan Yumaklı'nın aktardığına göre, Bakanlık orman alanlarını genişletme noktasında büyük bir başarı sağladı. Son 22 yılda 7,5 milyar tohum ve fidan toprakla buluştu; orman var-

lığı ise 23,4 milyon hektara çıktı. 2003 yılında başlatılan ORKÖY projeleriyle orman köylüsüne de çeşitli destekler sunulmuş, böylece hem köylünün ekonomik yapısı güçlendirilmiş hem de orman köylerinde sosyal projelerle yaşam kalitesi artırılmış. Bugüne kadar 284 bin aileye ve 236 kooperatife 30 milyar TL destek verilmiş durum-

da. Tüm bu çalışmalar, orman kaynaklarının etkin kullanımını sağlarken, orman yangınlarıyla mücadelede de bir iyileşme hedefleniyor. 2002 yılında 73 ton olan havadan su atma kapasitesi, günümüzde rezerv güçlerle birlikte 438 tona çıkmış. Arazöz sayısı ise 650'den 1.686'ya ulaşmış durumda. Bakanlığın yangın müdahale kapasitesinde yaptığı bu iyileştirmeler, Türkiye'nin ormanlarını koruma konusunda daha hazırlıklı olduğunu gösteriyor.

Tarım alanında ise Yumaklı, özellikle yerli tohum kullanımının öneminde vurgu yaptı. Bugün kullanılan sertifikalı tohumların yüzde 97'si yerli üretim ile karşılanıyor. Tohum ihracatımız 2023 yılı itibarıyla 327 milyon dolara ulaşarak, 2002'ye göre 19 kat artış göstermiş. Bu rakamlar, Türkiye'nin tarımda dışa bağımlılığı azaltmak adına attığı adımları yansıtsa da, sektör genelinde yerel üretimin artırılması için daha fazlasının yapılması gerekiyor.

Bununla birlikte, tarım sektöründe yapılan yatırımlara rağmen, destekleme politikalarındaki yetersizlik

çiftçilerin en büyük sorunu olarak dikkat çekiyor. Tarımsal desteklemelere ayrılan bütçe miktarı, üreticilerin hızla artan maliyetlerini karşılamak için yetersiz kalıyor. Türkiye'de çiftçilerin temel üretim girdileri arasında yer alan mazot fiyatı, son 3 yılda yaklaşık 7 TL'den 45 TL'ye çıkmışken, verilen destekler bu artışa paralel bir hızda yükselmedi. 2023 yılı itibarıyla çiftçilere sağlanan destek 91 milyar TL olurken, 2025 yılı için belirlenen destek tutarı 135 milyar TL. Bu artış ilk bakışta olumlu görünse de, mevcut enflasyon oranları ve girdi maliyetlerindeki artış göz önüne alındığında, bu miktarın tarımsal üretimi teşvik etmek için yeterli olmadığı açıkça görülüyor.

Türkiye'de yürürlükte olan Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi, tarımsal desteklerin gayrisafi milli hasılanın (GSMH) yüzde 1'inden az olamayacağını hükmediyor. Gelecek yıl için tahmin edilen GSMH'nin 61 trilyon 540 milyar TL olduğu düşünüldüğünde, çiftçilere verilmesi gereken desteğin yaklaşık 615 milyar 400 milyon TL olması gerekirken, bütçeden ayrılan pay yalnızca 135 milyar TL.

Bu fark, kanunun gerektirdiği destek miktarı ile gerçek arasında büyük bir uçurum olduğunu gösteriyor. Söz konusu uçurum, tarımsal üretimin sürdürülebilirliği açısından ciddi bir risk teşkil ediyor. Her geçen yıl daha fazla üreticinin sektörden çekilmek zorunda kalması, bu durumun vahametini gözler önüne seriyor.

Tarımsal desteklerin yetersizliği bir yana, tarım sektörüne yönelik sürdürülen teşvik ve yatırım politikalarının kapsamının genişletilmesi gerektiği de açıkça görülüyor. Örneğin, desteklerin yanı sıra genç ve kadın çiftçilere özel teşvikler sunulması, sektöre ilgiyi artırabilir. Ayrıca, her yıl on binlerce ziraat mühendisi, gıda mühendisi, orman mühendisi, veteriner hekim, tekniker ve teknisyen mezun olurken, bu kişilerin kamuya istihdamının artırılması, sektörün bilimsel bilgiyle desteklenmesi açısından önem taşıyor. Ancak Bakan Yumaklı'nın bütçe sunumunda bu alana yönelik yeni bir atama ya da kaynak planı yer almıyor. Tarım ve Orman Bakanlığının genç mezunlar için istihdam yaratacak bir bütçe planlaması yapması, sektörde bilimsel

yaklaşımı güçlendirmek adına kritik bir adım olacaktır.

Son yıllarda Türkiye’de tarımsal üretim azaldıkça, ithalata olan bağımlılık da artıyor. Çiftçilerin maliyetlerini karşılayamadıkları için üretimi bırakmaları, ülkemizi ithalat cennetine çevirmiş durumda. Günümüzde yüz binlerce çiftçi üretimden çekilmişken, tarımsal üretimi artıracak stratejik desteklemelere ihtiyaç her zamankinden daha fazla. 2025 bütçesindeki tarımsal desteklerin yetersizliği, özellikle küçük ölçekli çiftçilerin ayakta kalmasını zorlaştırırken, büyük tarım işletmelerine verilen teşvikler ile küçük çiftçilerin destekten mahrum kalması, kırsal kalkınma hedeflerine ulaşmada engel teşkil ediyor. Üreticiler, kendi gelirleriyle maliyetleri karşılamakta zorlanıyor ve borç batağına sürükleniyor. Bunun bir sonucu olarak da üretim alanları daralıyor, üretim maliyetlerinin yüksekliği tarımsal ürünlerin fiyatlarını artırıyor ve tüketici enflasyonuna katkı sağlıyor.

Ayrıca, Türkiye’nin tarımsal faaliyetlerini afetlere karşı koruma çabalarının güçlendirilmesi de önem arz ediyor. Son yıllarda tarım sigortalarıyla ilgili adımlar atılsa da, poliçe bedelinin karşılanma oranı yüzde 67 ile sınırlı kalıyor. Bu durum, çiftçilerin karşılaşılabileceği risklere karşı sınırlı bir güvence sağlıyor. Genç ve kadın

çiftçiler, gazi ve şehit yakınları gibi özel gruplara yönelik sağlanan prim indirimlerinin de yaygınlaştırılması, daha geniş bir çiftçi kitlesinin sigorta imkânlarından yararlanmasını sağlayabilir.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında, Türkiye tarımının sürdürülebilirliğini sağlamak adına kapsamlı ve uzun vadeli bir destekleme politikası ihtiyacı öne çıkıyor. Sadece kısa vadeli bütçelerle, anlık teşviklerle değil, uzun vadeli planlamalarla sektörde kalıcı bir iyileşme sağlanabilir. Özellikle de küresel gıda krizlerinin konuşulduğu bir dönemde, tarımsal üretimde kendi kendine yeterliliği sağlamak stratejik bir zorunluluk haline gelmiş durumda. Gıda güvenliğinin korunması ve halkın sağlıklı gıdaya erişimi açısından, tarımsal üretim

gücünün kaybedilmesi ülkemiz için büyük bir tehdit oluşturabilir. Öyle ki, bugün alınmayan önlemler, ilerleyen yıllarda daha büyük sorunların habercisi olabilir.

Tarım sektörüne yapılan her bir destek, aslında gelecek nesillere yapılmış bir yatırımdır. Bu açıdan, 2025 bütçesinde tarımsal destekleme politikalarının artırılması, çiftçilerin üretimden çekilmesini önlemek ve tarımda kendi kendine yeterlilik hedefine ulaşmak adına büyük önem taşıyor. Türkiye, üreticilerini destekleyerek ithalat bağımlılığını azaltabilir, küresel gıda krizlerinin yarattığı baskılardan korunabilir ve halkının sağlıklı gıdaya erişimini güvence altına alabilir. Unutulmamalıdır ki güçlü bir Türkiye, ancak kendi kendine yetebilen bir tarım sektörü ile mümkündür.

Genetik Olarak Güçlendirilmiş Süper Bitkiler!

Dünya nüfusu arttıkça, besin ihtiyacı da hızla büyüyor. Tarım alanları sınırlı, iklim değişikliği ise üretimi zorlaştırıyor. İşte bu noktada, genetik mühendisliğiyle güçlendirilmiş "süper bitkiler" gıda güvenliği konusunda umut veriyor. Bu yenilikçi bitkiler, kuraklığa, zararlılara ve hastalıklara karşı daha dirençli hale getirilerek üretimde verimlilik sağlıyor.

Genetik Mühendisliğinin Gücü: Bitkiler Nasıl Güçlendiriliyor?

Genetik mühendisliği sayesinde bitkilerin DNA'sına müdahale edilerek doğal koşullarda sahip olmadıkları özellikler kazandırılıyor. Bu süreçte bilim insanları, kuraklığa dayanıklılık, daha yüksek besin değeri ve hızlı büyüme gibi özelliklere odaklanıyor. Örneğin, kurak iklimlerde yetişebilecek bitkilerin DNA'sına, daha fazla su tutma kapasitesine sahip genler eklenerek bitkiler susuzluğa dayanıklı hale getiriliyor. Böylece tarım, su kaynaklarının sınırlı olduğu bölgelerde bile sürdürülebilir bir hale geliyor.

İklim Krizi ve Süper Bitkiler

İklim değişikliği, tarımı ve gıda üretimini tehdit eden en büyük etkenlerden biri. Süper bitkiler, değişen iklim koşullarına uyum sağlamak için büyük bir potansiyele sahip. Özellikle aşırı sıcaklık ve kuraklık gibi hava koşullarına adapte olmuş bu bitkiler, iklim krizine karşı tarım sektörüne koruma kalkanı sağlıyor. Örneğin,

kuraklık dönemlerinde bile verim kaybı yaşamayan bu bitkiler, hem sürdürülebilir tarım uygulamaları için fırsat sunuyor hem de açlık krizine karşı koruyucu bir önlem olarak değerlendiriliyor.

Zararlılara Karşı Kendi Kendini Savunan Bitkiler

Tarımda pestisit kullanımını azaltmak, hem çevre sağlığı hem de ekonomik açıdan oldukça önemli. Genetik olarak güçlendirilmiş süper bitkiler, zararlılara karşı doğal bir savunma mekanizması geliştirebiliyor. Böylece pestisit kullanımına olan ihtiyaç azalırken, ürün kalitesi ve verimi artıyor. Bu tür bitkiler, ekolojik dengeyi korumada da etkili bir çözüm sunuyor.

Besin Değeri Yüksek Bitkiler: Sağlıklı ve Güvenli Gıdalar

Güçlendirilmiş bitkiler, sadece dayanıklılık değil, aynı zamanda besin değerleri açısından da zenginleştiriliyor. Özellikle vitamin ve mineral bakımından zenginleştirilen süper bitkiler, yetersiz beslenme ile mücadelede güçlü bir araç olarak öne çıkıyor. Örneğin, genetik mühendislik sayesinde A vitamini açısından zenginleştirilen pirinç çeşitleri, gelişmekte olan ülkelerdeki beslenme yetersizliklerini azaltmada önemli bir rol oynuyor.

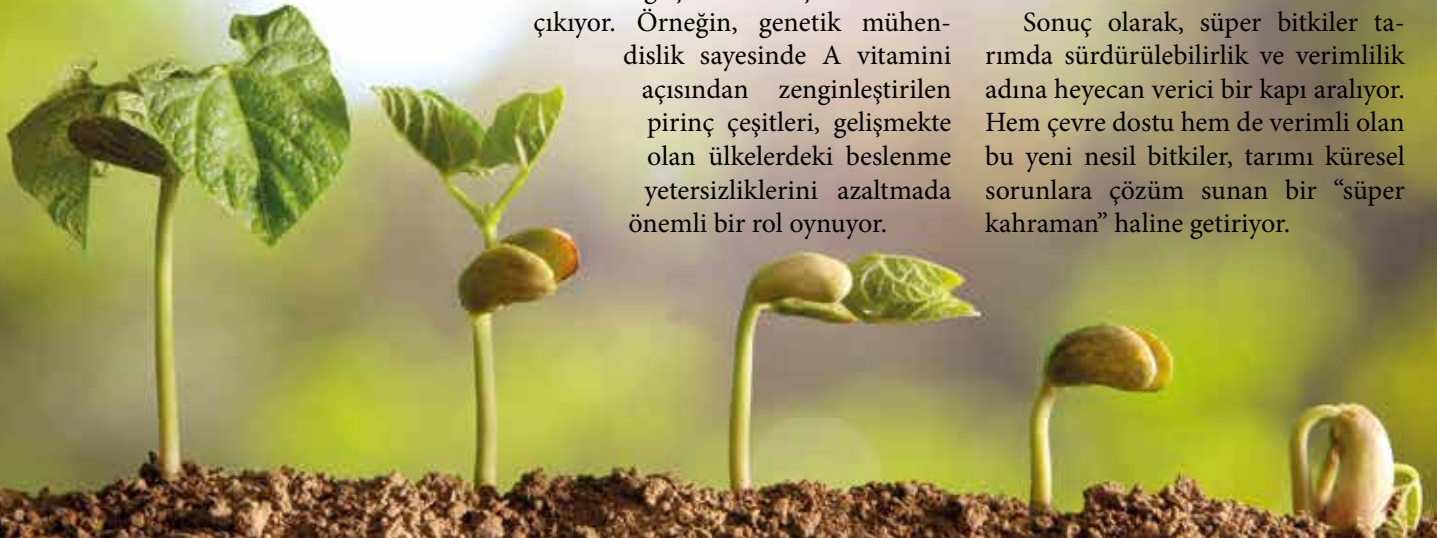
Etik ve Güvenlik Tartışmaları

Süper bitkiler, tarımda devrim niteliğinde bir gelişme olarak kabul edilse de bu teknolojinin etik ve güvenlik boyutları da tartışma konusu. Genetik müdahalelerin uzun vadeli etkileri hala tam olarak bilinmiyor, bu yüzden bilim insanları ve karar alıcılar, süper bitkilerin üretimi ve tüketimi konusunda sıkı düzenlemeler uyguluyor.

Geleceğin Tarımı: Süper Bitkilerle Daha Sürdürülebilir Bir Dünya

Genetik olarak güçlendirilmiş süper bitkiler, hem günümüzün tarımsal zorluklarına çözüm sunuyor hem de gelecekte daha sürdürülebilir bir tarım sistemi kurma potansiyeli taşıyor. Bu bitkiler sayesinde, hem kaynakları daha verimli kullanarak çevreyi koruyabiliriz hem de artan nüfusun besin ihtiyacını karşılayabiliriz. Her ne kadar etik ve güvenlik kaygıları olsa da bu teknoloji, doğru düzenlemeler ve bilinçli kullanımla birlikte tarımda yepyeni bir dönemi başlatma gücüne sahip.

Sonuç olarak, süper bitkiler tarımda sürdürülebilirlik ve verimlilik adına heyecan verici bir kapı arıyor. Hem çevre dostu hem de verimli olan bu yeni nesil bitkiler, tarımı küresel sorunlara çözüm sunan bir "süper kahraman" haline getiriyor.

T.C. TARIM VE
ORMAN BAKANLIĞI

T.C. HAZINE VE
MALİYE BAKANLIĞI

Bitkisel Ürün Sigortalarında 2025 Yılı Üretim Sezonu Açıldı!

Başvurularınızı,
4 Kasım tarihinden
itibaren yetkili sigorta
şirketlerinin acenteleri
aracılığıyla yapabilirsiniz.

Ürünlerin ilk ve son poliçe kabul tarihlerini, **TARSİM Mobil** uygulamamız ve tarsim.gov.tr üzerinden takip ederek tarım sigortanızı kolaylıkla yaptırabilirsiniz.

Mobil uygulamaya için

[f](#) [in](#) [v](#) /Tarsim [x](#) [@](#) /tarim_sigortasi

tarsim.gov.tr
ALO TARSİM 172

TARSİM®
tarımın sigortası

N'olacak Bu Hayvancılığın Hali!

(Hayvansal Ürün Arzı &
Genetik Kaynak Yönetimi)

Dr. Ali AYAR
Tarım ve Orman Uzmanı

Tarihsel olarak evcilleştirme döneminden itibaren hayvancılık ürünlerine yönelik geçmişten bu güne talep değişiklikleri ve verim artışları tür, ırk seçimi, melezleme gibi geleneksel bilgi birikimi ve özellikle son yüzyılda gelişen bilimsel gelişmelerin itici gücü ile karşılanmıştır.

Günümüzde ve gelecekteki muhtemel talep değişikliklerinin de yeni tekniklerle ve özellikle genetik bilimindeki gelişmelerin çığır açtığı alandaki arayışlarla karşılanması çabası sürecektir.

Geleneksel tekniklerden, ırklar veya melezler arasında seçim, en uygun ırkın veya melezinin seçilebildiği tek seferlik bir süreçtir. Daha fazla iyileştirme popülasyon (sürü) içerisinde seçim yapılarak sağlanabilir. Ticari üretimde yaygın olan melezlemede, farklı ırkların veya türlerin tamamlanıcılığından; heterosis (melez azmanlığı) veya hibrit etkisinden yararlanır. Çiftlik hayvanı ırkları içindeki seçim, ilgilenilen tek veya çoklu özelliklerin ortalamasına bağlı olarak yılda %1-3 oranında genetik değişiklikler üretir.

Ruminant yetiştiriciliği, çoğu ülkede genetik ilerlemeyi sağlamada zorlu çabalar gerektirecek kadar dardır. Çoğu türde popülasyondaki genetik değişim oranlarını ve hayvanların genetik damızlık değerini tahmin etmek için daha etkili genetik analiz ve biyoistatistiksel yöntemler geliştirilmektedir. Suni tohumlama gibi teknolojilerin daha geniş kullanımını ve daha çok et, süt verimi gibi nesnel özelliklere odaklanmış seçim uygulamaları sayesinde verimler artmıştır. En büyük kazanımlar kümes hayvanları ve domuzlarda elde edilmiştir. Gelişmiş ülkelerde ve bazı gelişmekte olan ülkelerin "sanayileşmiş" üretim sistemlerindeki süt sığırlarında ise daha küçük kazanımlar elde edilmiştir. Bunun bir kısmı, genetik seçim hedeflerinin dar bir şekilde odaklanabileceği birkaç türün baskın

olmasına yol açacak şekilde yaygın kullanımı yoluyla sağlanmıştır. Ulusal besi sığırı ve koyun popülasyonlarında elde edilen genetik değişim oranları genellikle teorik olarak mümkün olandan oldukça düşüktür.

Verim artışını sağlayan genetik kazanımların çoğu gelişmiş ülkelerde gerçekleşmiştir. Islah araçları ve teknikleri değiştikçe birçok ıslah programının hedefleri de değişmektedir. Verim için seçilimin doğrudan genetik sınırlarına dair çok az kanıt olmasına rağmen, eğer seçim çok dar bir alana odaklanırsa, istenmeyen ilişkili tepkiler ortaya çıkabilir. Örneğin süt sığırlarında, bazı üretim özelliklerinde genetik kazanımın yanı sıra, gelişmiş beslenme ve genel yönetime rağmen doğurganlık (fertilite), hastalık görülme sıklığı ve genel stres duyarlılığın-

da istenmeyen genetik değişikliklere dair önemli kanıtlar bulunmaktadır. Gelecekte verimliliği artırmaya yönelik üreme, doğurganlık ve diğer özellikler üzerindeki zincirleme etkiler ile metan üretimi gibi çevresel etkiler arasındaki tavizlerin giderek daha önemli hale gelmesi muhtemeldir. Tüm sistem ve ilgili maliyet ve faydaların tamamını değerlendiren “yaşam döngüsü analizleri” bu karmaşıklıkların çözülmesinde giderek daha önemli hale gelecektir.

Gelişmekte olan ülkelerde verimliliği artırmaya yönelik önemli fırsatlar bulunmaktadır. Ancak, ırk içi seleksiyon için ihtiyaç duyulan uygun altyapının (performans kaydı ve genetik değerlendirme programları gibi) bulunmaması nedeniyle çok geniş çapta uygulanmamaktadır. Irk

seçilim veya melezlemenin, üretkenlikte hızlı iyileşmelere yol açabileceği görülmüştür. Ancak, yeni türlerin ve melezlerin çevreye uygun olması ve sınırlı kaynaklar ve diğer kısıtlamalarla karakterize edilebilecek üretim sistemlerine uyması gerekir. Yüksek performanslı süt sığırları, gelişmekte olan ülkelerdeki ısı stresi ve enerji açıkları, kısmen düşük damızlık yenileme oranları gibi nedenlerle, bazı durumlar için uygun olmayabilir.

Dünyada süt sığırcılığının holsteinization (holştaynlaştırma) diyebileceğimiz uygulama şeklinde gelişmesi önemli sorunlara yol açmaktadır. Holstein popülasyonundaki genetik tabanının daralması sonucu oluşan inbreeding (akrabalı yetiştirme) depresyonuna ilaveten, seleksiyonun sadece süt verim miktarı üzeri-

ne kurgulanmasının birçok genetik özelliğin belirgin şekilde antagonistik (süt miktarının artmasının diğer bir takım genetik özellikleri azaltıcı, zayıflatıcı etki göstermesi) etkiye sahip olması nedeniyle süt sığırları genetik havuzunda yeni yaklaşımlara ihtiyaç artmaktadır. Genel anlamda, entansif hayvancılık üretim sistemlerinin çoğunda hayvan genetik kaynak tabanı daralmış olduğu kabul edilir. Bu durum, gelecekteki zorluklara ve şoklara karşı genetik sigorta sağlamak için mümkün olduğu kadar geniş bir genetik kaynak yelpazesinin korunması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Yerel koşullara iyi adapte olmuş yerel ırklar ile yüksek verimli ırklarının melezlenmesiyle, verimleri nesiller boyunca tedricen yükseltilecek ve aynı zamanda yerel koşullara

dayanıklı hayvanlar oluşturulması uygulamalarında çok daha fazla potansiyel vardır. Aksi halde, yüksek verimli hayvanlardan beklenen verimi alabilmek ancak, adapte olunan çevre koşulları, iklim, hayvan hastalıkları, besleme vb. şartlar sağlandığı ölçüde mümkün olabilmektedir. Gelecekte birçok ülkede, hayvancılıkta üretim

ve verimliliğin yanı sıra ürün kalitesi, hayvan refahının artırılması, hastalıklara karşı dayanıklılık ve çevresel etkilerin azaltılması gibi diğer niteliklere de odaklanan bir trendin devam ettiği görülecek.

Moleküler genetiğin yeni araçlarının önümüzdeki yıllarda hayvancılık ve hayvansal ürün üretimi üzerinde

geniş kapsamlı etkileri olacağı görülmüyor. Örneğin, et kalitesi ve hastalık direnci gibi şu anda ölçülmesi nispeten zor olan özellikleri etkileyen genler veya belirteçler için DNA bazlı testler daha yaygın kullanım alanı bulacaktır.

Bir başka durum ise gıda üretimine yönelik transgenik (genetik yapısı değiştirilmiş) hayvancılıktır. Hayvancılıkla ilgili teknolojiler, bitkilerdeki eşdeğer teknolojilere göre nispeten daha erken bir gelişim aşamasında olmasına rağmen, bunlar teknik olarak uygulanabilir durumdadır. Klonlama gibi yeni yaygınlaştırma yöntemleriyle birlikte bu tür teknikler, hayvancılık üretimini önemli ölçüde değiştirebilir. Kümes hayvanları ve sığırlara yönelik eksiksiz genom haritaları artık mevcuttur. Bunlar hayvan yetiştirme ve insan hastalıklarına yönelik hayvan modellerinde ilerlemelerin yolunu açıyor.

Genomik seçim, damızlık seçim kararlarının, sonuçta yalnızca genetik işaretleyici bilgisinden hesaplanabilen genomik yetiştirme değerlerine dayanmasını sağlar. Süt endüstrisindeki genetik kazanç oranını katlayabilir. Özellikle referans sürülerde soy bilgileri, yetiştirme kayıtları ve fenotipik

kayıtlarının genetik/verim ilişkilen-dirilmesi bakımından önemli olduğu genomik seçim uygulamalarında, zorluklar olsa da doğru uygulandı-ğında hayvan yetiştiriciliğinde önemli gelişmeler yaratacağı görülmektedir.

Ancak sonuçta kullanılan araçlar ister yeni, ister geleneksel olsun, tama-mı geniş bir hayvan genetik kaynak-ları havuzuna erişimin korunmasına bağlıdır. Eğer hayvancılık, gelişmekte olan ülkelerde geçim kaynaklarının iyileştirilmesine ve pazar taleplerinin karşılanmasına katkıda bulunma-ya devam edecekse; çiftlik hayvanı genetik kaynaklarının korunması, hayvancılığın iklim değişikliğine ve bu sistemlerde meydana gelebilecek değişikliklere uyum sağlamasına yar-dımcı olmak açısından kritik öneme sahip olacaktır.

Ülkemizde öncelikle, işletmelerde ırklara özgü sistematik kayıtlarının tutulmasının sağlanması, genomik çalışma sisteminin bilimsel tabana oturtulması, damızlık değerlendirme ve derecelendirme sürecinin doğru ve yetiştiricilerin bu süreç içerisinde üretilen "damızlık" lara güvenini sağ-layacak temel yapıların oluşturulma-sına ve bilimsel gelişmelerde dünyayı takip eden ufuk açıcı uygulamalara

ihtiyaç vardır. Yerli hayvan genetik kaynaklarının sürdürülebilir kullanı-mını ve yerinde korumayı teşvik eden kurumsal ve politika çerçevelerinin ülke yararı öncelenerek ciddiyele uygulanması önemlidir. Zengin bir biyoçeşitliliğe sahip olduğumuz yer-li evcil hayvan gen kaynaklarımızın gen, verim, çevre, iklim, fiziksel, bi-yolojik vb. tanımlamalarını, ilişkilen-

dirmelerini yapabileceğimiz ölçüde hayvansal üretimin sigortası olması bakımından en avantajlı ülkelerden biriyiz. Bu ise, hayvansal üretimi kat-layarak artırma ve sürdürülebilir po-tansiyelimiz demektir.

Ülkemizde, araştırma ve çalışma-lar için bu alanda mesafe alınacak çok geniş ve bakir bir alan bulunmaktadır.

Verimli Topraklar Zor Koşullar: Türkiye Tarımına Bakış!

Türkiye, tarihi boyunca tarım sektörünün ekonomide, istihdamda ve kültürde önemli bir yere sahip olduğu bir ülkedir. Verimli toprakları, farklı iklim koşulları ve zengin bitki çeşitliliği ile Türkiye, çok çeşitli tarım ürünlerinin yetiştirilebildiği bir coğrafyaya sahiptir. Ancak son yıllarda tarım sektörü çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu yazımızda Türkiye’de tarım sektörünün gelişimi, bugünkü durumu, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri ele alınacaktır.

Türkiye Tarım Sektörünün Tarihi Gelişimi

Türkiye’de tarım, yerleşik hayata geçişle birlikte başlamış ve özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde gelişmiştir. Osmanlı döneminde verimli topraklara sahip bölgelerde tarım faaliyetleri yoğunlaşmış, buğday, arpa, zeytin ve üzüm gibi ürünler yay-

gın olarak üretilmiştir. Cumhuriyet’in ilanından sonra ise tarım sektörü büyük bir dönüşüm geçirmiştir. 1920’li ve 1930’lu yıllarda tarımsal üretimi artırmak ve kırsal kalkınmayı sağlamak amacıyla devlet politikaları geliştirilmiş, bu dönemde tohum, gübre ve mekanizasyon gibi unsurlar desteklenmiştir. 1960’lardan sonra ise Türkiye, kendine yeterlilik ve ihracata

dayalı bir tarım politikası benimsemiştir.

Tarım Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri

Türkiye’nin coğrafi konumu, dört mevsimi yaşaması ve çeşitli iklim bölgelerine sahip olması, tarımsal üretim çeşitliliğini artırmıştır. Türkiye’de buğday, mısır, çavdar, pamuk, zeytin, üzüm, fındık, meyve ve sebze gibi birçok ürün yetiştirilmekte ve hem iç piyasaya sunulmakta hem de ihraç edilmektedir. 2023 itibarıyla Türkiye, dünya fındık üretiminde lider konumda olup, zeytinyağı, pamuk ve narenciye üretiminde de önemli bir üretici ülke olarak öne çıkmaktadır.

Tarım sektörü, Türkiye ekonomisinde de önemli bir yere sahiptir. Ülke genelinde istihdamın yaklaşık %20’sini sağlayan tarım sektörü, kırsal bölgelerde yaşamı sürdürmenin ana geçim kaynağıdır. Ayrıca tarım, ihracatın da önemli bir parçasını oluşturmakta; özellikle Avrupa, Orta Doğu ve Asya pazarlarına tarımsal ürünler ihraç edilmektedir.

Türkiye Tarımının Sorunları

Günümüzde Türkiye’de tarım sektörü birçok yapısal sorunla karşı karşıyadır:

Toprak Kaybı ve Erozyon: Verimli tarım arazilerinin bilinçsiz yapılaşma ve endüstriyel faaliyetler nedeniyle daralması, tarım sektörünün geleceğini tehdit etmektedir. Erozyon, toprak verimliliğini azaltarak tarımsal üretimi olumsuz etkilemektedir.

Su Kaynakları ve Sulama Sorunları: Türkiye, yarı kurak iklim kuşağında yer almakta ve sulama ihtiyacı yüksektir. Ancak su kaynaklarının sınırlı olması ve sulama altyapısının yetersizliği, tarımda su kullanımını sürdürülebilir kılmayı zorlaştırmaktadır. Kuraklık riski, iklim değişikliğiyle birlikte daha da artmaktadır.

İklim Değişikliği: İklim değişikliği, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye tarımını da olumsuz etkileyen en büyük faktörlerden biridir. Yağış düzenlerindeki değişiklikler, sıcaklık artışı, kuraklık ve aşırı hava olayları, tarımsal verimliliği tehdit etmektedir.

Maliyet Artışı ve Düşük Verimlilik: Türkiye'de tarım girdileri (gübre, mazot, tohum, ilaç vb.) son yıllarda ciddi oranda artmıştır. Bu da çiftçilerin maliyetlerini yükseltmekte ve kar marjlarını düşürmektedir. Ayrıca, modern tarım tekniklerinin yaygınlaşmaması ve tarımsal verimliliğin düşük kalması, sektörün rekabet gücünü azaltmaktadır.

Tarımda Teknoloji ve Modernizasyon Eksikliği: Türkiye tarımında halen geleneksel yöntemlerin yaygın olması, üretim sürecinin etkinliğini düşürmektedir. Dijital tarım uygulamaları, akıllı sulama sistemleri ve mekanizasyon gibi teknolojilerin yetersiz kullanımı, verimliliği sınırlamaktadır.

Destekleme Politikaları ve Tarım Sigortası Eksiklikleri: Tarım sektörüne yönelik destekleme politikaları yetersiz kalmakta veya etkin bir şekilde uygulanamamaktadır. Çiftçilerin afet ve iklim risklerine karşı koruma sağlayacak tarım sigortaları ise yaygın olarak kullanılmamaktadır.

Çözüm Önerileri

Türkiye tarım sektörünün sürdürülebilir bir yapıya kavuşması ve rekabet gücünü artırması için bazı önemli adımlar atılmalıdır:

Toprak Koruma Politikalarının Güçlendirilmesi: Verimli tarım arazilerinin korunması için daha sıkı düzenlemeler yapılmalı, tarımsal arazilerin amaç dışı kullanılmasının önüne geçilmelidir.

Sürdürülebilir Su Yönetimi ve Sulama Sistemlerinin İyileştirilmesi: Modern sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması ve su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi sağlanmalıdır. Su tasarrufu için damla sulama ve yağmurlama gibi yöntemler teşvik edilmelidir.

İklim Değişikliğine Uyum Çalışmaları: Türkiye, tarım sektörünü iklim değişikliğinin etkilerine karşı dirençli hale getirmek için iklim değişikliği uyum stratejileri geliştirmelidir. Tarımsal üretimi iklim koşullarına göre uyarlayan çeşitlilik çalışmaları yapılmalıdır.

Teknolojik Yatırımların Artırılması: Tarımda dijitalleşme, akıllı tarım sistemleri, modern makineler ve verimlilik artırıcı teknolojilerin kullanımını teşvik edilmelidir. Çiftçilere eğitimler verilerek teknolojik dönüşüm sürecine adaptasyonları sağlanmalıdır.

Tarım Girdilerinde Maliyetlerin Azaltılması ve Destekleme Politikalarının Gözden Geçirilmesi: Çiftçilere yönelik doğrudan destekler artırılmalı, girdi maliyetlerini düşürmek için

devlet tarafından sübvansiyon sağlanmalıdır. Tarım sigortalarının yaygınlaştırılması ise çiftçilerin doğal afet ve iklim risklerine karşı korunmasına katkı sağlayacaktır.

Kooperatifleşme ve Kırsal Kalkınma Destekleri: Çiftçilerin kooperatifler aracılığıyla bir araya gelmeleri teşvik edilmelidir. Kooperatifleşme, üreticilerin pazarlama gücünü artırırken, kırsal kalkınmayı da destekleyecektir.

Türkiye'de tarım sektörü, ekonomi ve toplumsal yapı açısından stratejik bir öneme sahiptir. Ancak sektördeki sorunlar, sürdürülebilir üretim yapısının sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Tarımda verimliliği artırmak, çiftçilerin refahını iyileştirmek ve tarımsal ürünlerin rekabet gücünü korumak adına köklü reformlara ihtiyaç vardır. Tarım sektörü, ülkenin gıda güvenliğini sağlamak ve dış ticaret gelirini artırmak için güçlü bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin harekete geçirilmesi için sürdürülebilir tarım uygulamaları, iklim değişikliğine uyum, teknoloji ve modernizasyon ile desteklenmelidir.

Yerel Irkların Korunması ve Yerli Hayvancılığın Ekonomik Önemi

Yerel hayvan ırkları, binlerce yıl boyunca bulunduğu coğrafyanın iklim koşullarına, çevresel faktörlerine ve beslenme olanaklarına adapte olmuş, bu sayede genetik olarak dayanıklı ve çevreye uyum sağlamış türlerdir. Türkiye gibi coğrafyalar, hayvancılıkla geçim sağlayan toplumların tarihsel olarak bu ırklarla iç içe yaşadığı, yerel ırkların beslenme alışkanlıkları ve kültürel hayatın bir parçası olduğu önemli bir yerdir.

Günümüzde, globalleşme ve modern tarımın yaygınlaşmasıyla birlikte yerel ırkların önemi giderek azalmış, yerel ırkların korunması ve geliştirilmesi gibi konular geri planda kalmaya başlamıştır. Ancak bu durumun, ülke ekonomisi ve sürdürülebilir hayvancılık açısından ciddi riskler barındırdığı düşünülmektedir.

Yerel Irkların Özellikleri ve Faydaları

Yerel ırklar, buldukları bölgeye özel genetik özellikler taşır. Bu özellikler, hayvanların bölgedeki iklim koşullarına daha dayanıklı olmasını, hastalıklara karşı daha dirençli hale gelmesini ve genetik çeşitliliği korumasını sağlar. Örneğin, Anadolu coğ-

rafyasına özgü yerel ırklar, genellikle Türkiye'nin sert kış koşullarına ve sıcak yaz aylarına uyum sağlamıştır. Saanen keçisi, Karacabey merinosu, Boz ırk gibi yerel türler, az su tüketimi, dayanıklılık ve farklı ot türlerini kolayca tüketebilme gibi özellikleriyle bilinir.

Bu hayvanların en büyük avantajlarından biri de hastalıklara karşı

dirençlerinin yüksek olmasıdır. Yerel ırklar, uzun yıllar boyunca çeşitli hastalıklara maruz kalarak doğal bir bağışıklık kazanmıştır. Bu durum, çiftçiler için büyük bir ekonomik avantajdır, çünkü hastalık maliyetlerini azaltır ve hayvanların yaşam süresini uzatır. Ayrıca, yerel ırkların besin verimliliği de oldukça yüksektir. Örneğin, bazı yerli koyun ırkları hem et hem de süt verimi açısından başarılıdır. Bu türler, özellikle küçük ve orta ölçekli çiftliklerde maliyet avantajı sağlar.

Yerel Irkların Ekonomik Değeri

Yerel ırklar, hem doğrudan çiftçiye sağladığı avantajlar hem de ülke ekonomisine katkısı ile oldukça değerlidir. Özellikle kırsal kesimlerde, küçük ölçekli hayvancılıkla uğraşan çiftçiler için yerli hayvan ırkları daha uygun maliyetli bir seçenek sunar. İthal ırklar, çoğunlukla yüksek bakım ve beslenme giderleri gerektirirken, yerli ırklar, bölgeye adapte olmuş oldukları için doğal meralarda daha az maliyetle beslenebilir. Bu durum, küçük çiftliklerin ekonomik olarak sürdürülebilir olmasını sağlar ve kırsal kalkınmaya katkıda bulunur.

Yerel hayvan ırklarının korunması aynı zamanda Türkiye'nin hayvancılık sektörü için stratejik bir öneme sahiptir. Özellikle et ve süt sektöründe ithalat oranlarının düşürülmesi ve yerli üretimin artırılması hedeflenirken, yerli hayvan ırklarının geliştirilmesi bu hedefe ulaşmada etkili olabilir. Türkiye, et ve süt üretimi alanında dışa bağımlılığı azaltmak için yerel ırkların verimliliğini artıracak projelere yatırım yapmaktadır. Bu projeler, yerli türlerin genetik özelliklerinin korunarak daha verimli hale getirilmesini amaçlamaktadır.

Yerel Irkların Korunmasına Yönelik Çabalar

Yerel hayvan ırklarının korunması, uzun vadede ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirlik açısından kritik bir adımdır. Türkiye'de son yıllarda bu konuda çeşitli devlet destekleri, hibeler ve projeler başlatılmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen "Genetik Kaynakları Koruma ve

Geliştirme Projesi" kapsamında, yerli hayvan ırklarının kayıt altına alınması, korunması ve verimliliklerinin artırılması için çalışmalar yürütülmektedir. Bu tür projeler, yerli ırkların yalnızca ekonomik değerlerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda yerel halkın hayvan yetiştiriciliğine yönelik bilgi ve farkındalığını da artırır.

Yerel ırkların korunmasına yönelik projeler, aynı zamanda kırsal bölgelerde istihdamı artırarak göçün önlenmesine de katkı sağlar. Genç neslin hayvancılıkla ilgilenmesi ve bu alanda kalıcı bir ekonomi yaratılması, köylerin kalkınması ve yerel ekonominin güçlenmesi için önemlidir. Bu nedenle, devlet desteklerinin yanı sıra sivil toplum kuruluşları ve özel sektörün de bu projelere katkı sağlaması teşvik edilmelidir.

Yerel Irklar ve Sürdürülebilirlik

Yerel ırkların korunması, sadece ekonomik açıdan değil, ekolojik sürdürülebilirlik açısından da değerlidir. Yerel ırklar, doğal meralardan daha etkin bir şekilde faydalanır ve çevresel dengeyi korur. İthal ırklar, yüksek proteinli yemlere ihtiyaç duyar ve bu durum çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Ancak yerel ırklar, doğal ekosistemle uyum içinde olduğu için doğaya daha az zarar verir. Bu özellikleriyle yerel ırklar, çevresel sürdürülebilirlik açısından büyük bir avantaja sahiptir.

Yerel ırkların korunması, aynı zamanda Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğini koruma amacını da destekler. Her bir yerli ırk, genetik olarak benzersiz özelliklere sahiptir ve bu özellikler,

gelecekte ortaya çıkabilecek çevresel tehditlere karşı bir sigorta niteliğindedir. İklim değişikliği, artan su kıtlığı ve hastalıklar gibi gelecekte ortaya çıkabilecek sorunlara karşı yerel ırklar, hayvancılığın devamlılığını sağlamak için önemli bir kaynak olabilir.

Yerel hayvan ırklarının korunması, Türkiye'nin hem ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşması hem de sürdürülebilir hayvancılık için kritik bir adım olarak görülmektedir. Yerel ırklar, çevreye uyumlu, düşük maliyetli ve dirençli özellikleriyle çiftçilerin güvenilir bir destekçisidir. Bu ırkların korunması, gelecek nesiller için de hayvancılığın sürdürülebilirliğini sağlayacak ve ülke ekonomisinin dışa bağımlılığını azaltacaktır. Yerli ırkların korunmasına yönelik politikalar, yalnızca ekonomik bir gereklilik değil, aynı zamanda çevresel ve kültürel bir zorunluluktur.

Kasım Ayının Şifa Deposu Nar!

Nar, hem besleyici özellikleri hem de sağlık açısından sunduğu faydalarla Kasım ayının en gözde meyvelerinden biridir. Bu kırmızı renkli, küçük taneli meyve, hem lezzeti hem de şifa kaynağı oluşuyla farklı kültürlerde asırlardır tüketilmektedir. Özellikle Akdeniz iklimine sahip ülkelerde yetişen nar, antioksidan içeriği, yüksek vitamin ve mineral değerleri ile ön plana çıkar. Kasım ayının simgesi olan bu meyveye yakından bakalım.

Nedir Bu Şifa Deposu?

Nar (*Punica granatum*), binlerce minik tohum içerir ve bu tohumlar genellikle yenilebilir, tatlımsı, hafif mayhoş bir meyve suyu ile çevrilidir. Türkiye başta olmak üzere, İspanya, Yunanistan, İran gibi birçok ülkede nar yetiştiriciliği yapılır. Nar, geleneksel tıpta eski çağlardan beri farklı sağlık sorunlarına karşı kullanılmış, adeta bir şifa kaynağı olarak görülmüştür.

Narin Besin Değerleri

Nar, özellikle yüksek C vitamini içeriği ile bağışıklık sistemini güçlendirir. Ayrıca K vitamini, folat, potasyum, lif ve protein bakımından da zengindir. İçerdiği polifenoller, flavonoidler, antosiyaninler gibi doğal bileşikler sayesinde güçlü bir antioksidan etki gösterir.

100 gram narın besin değeri:

- Kalori: 83 kcal
- Karbonhidrat: 18,7 g
- Protein: 1,7 g
- Lif: 4 g
- C Vitamini: Günlük ihtiyacın %17'si
- K Vitamini: Günlük ihtiyacın %26'sı

Narın Sağlığa Faydaları

Güçlü Antioksidan Etki

Narın içindeki polifenoller, vücudu serbest radikallerin neden olduğu oksidatif stresten korur. Bu da yaşlanmayı geciktirici, hücre yenilenmesini destekleyici bir etki sunar. Antioksidanlar ayrıca bağışıklık sistemini güçlendirmeye, cilt sağlığını korumaya, vücudu iltihap ve enfeksiyonlara karşı korumaya yardımcı olur.

Kalp Sağlığını Destekler

Nar, kan basıncını düşürmeye ve kolesterol seviyelerini dengelemeye yardımcı olabilir. Narın içerdiği punikalagin adı verilen bir bileşik, kalp sağlığı üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Düzenli nar tüketiminin arterlerdeki plak birikimini azaltabileceği ve böylece damar sertleşmesine (ateroskleroz) karşı koruyucu etki gösterebileceği düşünülmektedir.

Kanserle Mücadele Potansiyeli

Nar suyu ve özleri, kanser hücrelerinin büyümesini yavaşlatmaya yardımcı olabilecek bileşikler içerir. Özellikle prostat kanseri ve meme kanseri üzerinde yapılan bazı araştırmalar, narın bu kanser türlerine karşı koruyucu etki gösterebileceğini ortaya koymuştur.

Bağışıklık Sistemini Güçlendirir

Nar, zengin C vitamini içeriği sayesinde bağışıklık sistemini güçlendirmeye yardımcı olur. Özellikle mevsim geçişlerinde artan soğuk algınlığı ve grip gibi hastalıklara karşı koruma sağlayarak, vücudun direnç kazanmasına destek olur.

Cilt Sağlığını Korur

Narın yüksek antioksidan içeriği, cilt sağlığını korumada da etkilidir. Hücre yenilenmesini destekleyerek ciltteki yaşlanma belirtilerini yavaşlatır, aynı zamanda akne ve diğer cilt problemlerine karşı da yardımcı olabilir. Düzenli olarak nar tüketmek veya nar yağı gibi ürünleri cilt bakımında kullanmak, daha parlak ve sağlıklı bir cilt görünümü sağlayabilir.

Sindirim Sistemi Dostudur

Nar, lif açısından zengin olduğu için sindirim sistemine oldukça faydalıdır. Lifli yapısı sayesinde bağırsak hareketlerini düzenler, kabızlık gibi sindirim sorunlarını hafifletir. Aynı zamanda, nar suyu midneyi rahatlatır ve sindirime yardımcı olabilir.

Narın Tüketim Yolları

Nar, birçok farklı şekilde tüketilebilen çok yönlü bir meyvedir:

Taze Tüketim: En popüler tüketim şekli olan taze nar, kahvaltıdan akşam yemeğine kadar her öğünde tüketilebilir.

Nar Suyu: Nar suyu, kolayca içilebilen bir alternatiftir. Ancak nar suyunun doğal, katkısız ve şeker eklenmemiş olması önemlidir.

Salatalarda Kullanım: Salatalara eklenen nar taneleri, hem renk hem de lezzet katarak salataları daha cazip hale getirir.

Tatlılarda Kullanım: Nar, tatlılara da lezzet katmak için kullanılabilir. Özellikle yoğurtla veya granola ile birlikte tüketildiğinde harika bir uyum yakalar.

Narın Saklanması ve Seçimi

Nar alırken, kabuğunun pürüzsüz, sıkı ve dolgun olmasına dikkat edilmelidir. Ağır olan narlar genellikle daha suludur ve lezzetlidir. Serin ve kuru bir yerde muhafaza edildiğinde, nar uzun süre tazeliğini koruyabilir. Kesildiğinde ise buzdolabında saklanması tavsiye edilir.

Nar Tüketirken Dikkat Edilmesi Gerekenler

Her ne kadar nar sağlıklı bir meyve olsa da, narın fazlaca tüketilmesi bazı kişilerde alerjik reaksiyonlara yol açabilir. Ayrıca, nar suyunun asit oranı yüksek olduğu için mide

hassasiyeti olan kişilerde dikkatli tüketilmelidir. Nar, Kasım ayının getirdiği doğal bir mucizedir. Yüksek antioksidan içeriği, vitamin ve mineral deposu olması sayesinde sağlığımızı destekler, bağışıklığımızı güçlendirir. Hem taze olarak tüketilebilen hem de farklı tariflerde kullanılabilen nar, sofralarda sağlıklı bir alternatif olarak her daim yer alabilir. Kasım ayında bolca tüketilmesi önerilen bu kırmızı meyve, hem damak zevkine hitap eden tadıyla hem de sunduğu sağlık faydaları ile öne çıkar.

Doğal ve Katkısız Et ve Süt Ürünlerine İlgisi Artıyor!

Günümüzde tüketiciler, gıda tercihlerinde doğal, katkısız ve etik üretime yöneliyor. Özellikle et ve süt ürünlerinde sağlıklı ve güvenilir gıdalara olan talep hızla artıyor.

Yapılan araştırmalara göre, gelecekteki yöntemlerle üretilmiş, katkı maddesi kullanılmamış ürünleri tercih edenlerin sayısı son beş yılda belirgin bir şekilde yükseldi. Çiftçiler ve üreticiler ise bu talebi karşılamak adına üretim süreçlerinde şeffaflığa daha fazla önem veriyor.

Doğal üretim modellerine geçiş, birçok çiftlik için maliyetleri artırsa da uzun vadede tüketici güvenini ka-

zanmak önemli bir avantaj sağlıyor. Organik hayvansal ürünlerin fiyatları, katkılı ürünlere kıyasla daha yüksek olsa da tüketiciler, sağlıklı ve etik üretim koşullarının farkında olarak bu fiyat farkını kabul ediyor.

Ayrıca, katkısız üretim süreci, hayvan refahını ön planda tutan yöntemleri de beraberinde getiriyor. Serbest gezen ve doğal beslenen hayvanların et ve süt ürünleri, hem kalite açısından öne çıkıyor hem de çevreye olan

olumsuz etkileri azaltıyor. Türkiye'de bu üretim modeline geçişi destekleyen teşvik ve programlar da tüketicilerin taleplerini karşılamaya yönelik adımlar atıldığını gösteriyor.

Uzmanlar, bu eğilimin devam etmesi durumunda doğal, katkısız ve etik üretim yapan çiftliklerin daha da değer kazanacağını ve bu tarz ürünlerin tüketici pazarında yerini sağlamlaştıracağını öngörüyor.

www.gidanikoru.com

GIDANI KORU

SOFRANA SAHİP ÇIK

www.anadoluiizlenimleri.com

Anadolu
İZLENİMLERİ

Anadolu İZLENİMLERİ PROMOSYON

Bizi Arayın
0312 418 84 66

**KURULUŞUNUZ
GÖZ ÖNÜNDE
OLSUN**

Anadolu
İZLENİMLERİ
PROMOSYON

ANADOLU İZLENİMLERİ MEDYA AJANSI
Konur Sokak No: 31/6 Bakanlıklar/ANKARA
T: 0312 418 84 66 F: 0312 418 84 69

www.anadoluizlenimleri.com
info@anadoluizlenimleri.com